

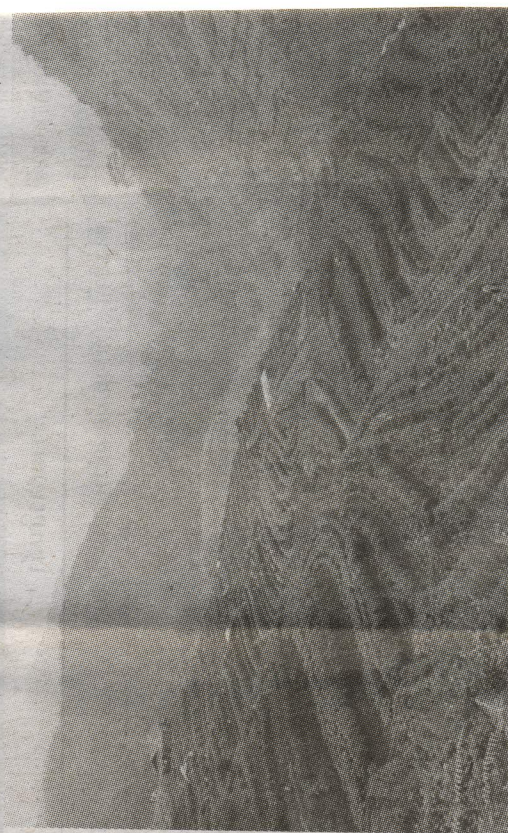
สยาม

การพัฒนาที่ดินบนพื้นที่สูง นับเป็นอีกภารกิจหนึ่งของกรมพัฒนาที่ดิน ที่ได้สนองโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อช่วยเหลือราษฎรชาวไทยที่ติดกัน โดยไม่ต้องตัดไม้ทำลายป่า เพื่อหาที่ดินที่อุดมสมบูรณ์ในการทำไร่เลื่อนลอย รวมทั้งจัดสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำและปรับปรุงบำรุงดินเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

นางสุพัตรา บุตรพลวง ผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการพัฒนาที่ดินโครงการหลวง หรือ ศพล. กล่าวว่า ปัจจุบันศูนย์พัฒนาโครงการหลวง มีทั้งหมด 38 ศูนย์ ครอบคลุมพื้นที่ 5 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย พะเยา ลำพูน และแม่ฮ่องสอน จำนวน 23 อำเภอ 476 กลุ่มบ้าน 36,460 ครัวเรือน พื้นที่ 2,919 ตารางกิโลเมตร รวมประชากร 166,911 คน พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลมากกว่า 800 เมตร มีสภาพเป็นพื้นที่ในหุบเขาหรือพื้นที่ป่าสงวน จึงต้องดูแลอย่างใกล้ชิด ไม่ให้เกิดการพังทลายของผิวดิน และเกิดผลกระทบกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแต่ละแห่งมีสภาพพื้นที่ สภาพแวดล้อมและปัญหาประชากรที่อยู่อาศัยแตกต่างกันไป

ที่ผ่านมามีการพัฒนาพื้นที่และจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำทั้งในพื้นที่เกษตรน้ำฝน และพื้นที่ที่สามารถรับน้ำชลประทานได้ โดยในพื้นที่เกษตรน้ำฝน ที่สภาพพื้นที่มีความลาดชันน้อยกว่า 12% ได้มีการจัดทำคันดินกันน้ำโดยยึดรูปแบบของการทำคันดิน จากโครงการพัฒนาที่ดินเพื่อการเกษตรภาคเหนือ แต่ปรับขนาด

พด.สร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่สูง ช่วยเกษตรกรชาวเขามีกิน

ของคันดินให้ถี่ลง เพื่อให้สูญเสียพื้นที่การเกษตรมากขึ้น ส่วนพื้นที่ที่มีความลาดชันมากกว่า 12% ได้จัดทำคูรับน้ำขอบเขา โดยนํารูปแบบมาจากไต้หวัน ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพดี สามารถก่อสร้างได้ง่าย รวมถึงสามารถบำรุงรักษาซ่อมแซมได้ง่ายเช่นกัน สำหรับพื้นที่ที่สามารถรับน้ำชลประทานได้และมีมีความลาดชันน้อยกว่า 12% ได้มีการจัดทำคันดินแบบประชิดหรือทำกันบันไดน้ำข้าว พร้อมกับจัดทำคลองส่งน้ำแบบเปิดจากพื้นที่ด้วย ทั้งนี้ เมื่องานพัฒนาต้นตอต่างๆ ของโครงการหลวงเริ่มเห็นผลเด่นชัดขึ้น ทำให้มีจำนวนประชากรมากขึ้น ประกอบกับผลงาน

วิจัย การส่งเสริมการผลิตพืชเมืองหนาว เช่น ไม้ผลต่างๆ ตลอดจนระบบการตลาดของโครงการหลวงเริ่มพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน ทำให้รายได้ของเกษตรกรดีขึ้น ส่งผลให้รูปแบบการผลิตของเกษตรกรเริ่มเปลี่ยนไป กล่าวคือ มีสัดส่วนของการผลิตเพื่อการค้ามากขึ้น ทำให้เกษตรกรถูกถ่วงป็นพื้นที่ลาดชันเพื่อทำการเกษตรเพิ่ม มีการใช้ปัจจัยการผลิตสูง เพื่อให้ได้ผลผลิตต่อหน่วยพื้นที่มากที่สุด ดังนั้นมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ จึงต้องมีความเข้มข้นและหลากหลายมากขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้ ยังได้มีการใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝก โดยปลูกเสริมความมั่นคงของระบบ

อนุรักษ์ดินและน้ำในลักษณะวิธีที่ร่วมกับวิธีกล เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาและยืดอายุการใช้งานของระบบอนุรักษ์ดินและน้ำที่ได้ก่อสร้างไว้

นางสุพัตรา กล่าวอีกว่า ปัจจุบันนอกเหนือจากการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำแล้ว ต้องมีการวางแผนการพัฒนาที่ดินในลักษณะลุ่มน้ำ เพื่อกำหนดขอบเขตการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับสมรรถนะของดินแบบองค์รวม สำหรับศูนย์พัฒนาโครงการหลวงต่างๆ ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและใช้ประโยชน์ที่ดิน รวมทั้งต้องมีการปรับปรุงความอุดมสมบูรณ์ของดินให้สอดคล้องกับนโยบายการเกษตรที่เหมาะสม (GAP : Good Agricultural Practice) ซึ่งมูลนิธิโครงการหลวงถือปฏิบัติ โดยส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด น้ำหมักชีวภาพ วัสดุปูลง สารเร่งพด. ชนิดต่างๆ และเก็บตัวอย่างดินเพื่อการวิเคราะห์ เพื่อส่งเสริมให้มีการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่สูง นอกจากนี้ ยังได้มีการจัดทำโครงการหมอดินคอกอาสาประจำหมู่บ้าน ประจำตำบล และประจำศูนย์พัฒนาโครงการหลวง เพื่อให้ความรู้แก่เกษตรกรรายอื่นๆ ในพื้นที่แทนเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดิน เป็นต้น

สำหรับความสำเร็จในการปฏิบัติงานของศูนย์ปฏิบัติการพัฒนาที่ดินโครงการหลวง ตั้งแต่ปี 2519 จนถึงปัจจุบัน ได้ดำเนินการก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงต่างๆ จำนวน 116,459 ไร่ ก่อสร้างระบบส่งน้ำชลประทานในพื้นที่รวมระยะทาง 357.93 กิโลเมตร และก่อสร้างเส้นทางลำเลียงรวมระยะทาง 1,045.51 กิโลเมตร รวมทั้งส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ ตลอดจนปลูกพืชปุ๋ยสด และการใช้ปูนโดโลไมท์ เพื่อปรับปรุงความเป็นกรดเป็นด่างของดิน จนส่งผลให้เกษตรกรชาวเขามีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด

ศักดิ์สิทธิ์ มีทรัพย์กว้าง